

ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Καρούσου Μαρία
Εργοθεραπεύτρια

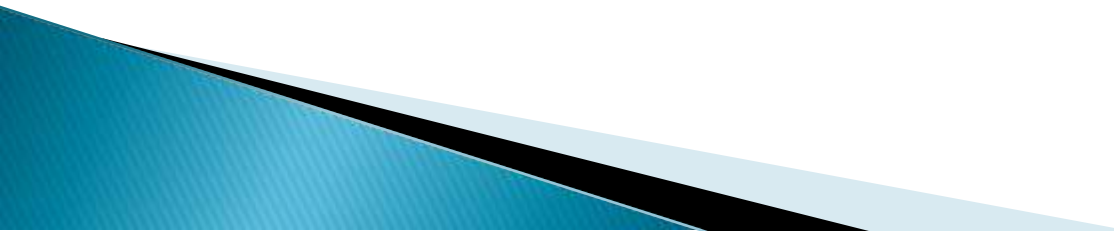
Έργοθεραπεία

Η επιστήμη που στοχεύει στην προαγωγή της υγείας και της ευημερίας μέσω της εμπλοκής στο έργο.

Οι εργοθεραπευτές χρησιμοποιούν το έργο ως θεραπευτικό μέσο, με σκοπό να κάνουν το άτομο ικανό και ανεξάρτητο στη συμμετοχή σε καθημερινές δραστηριότητες, τις οποίες θέλει, χρειάζεται ή πρέπει να εκτελεί (*WFOT 2012*)

Έργο: κάθε καθημερινή στοχοκατευθυνόμενη δραστηριότητα που εκτελεί κάποιος ατομικά ή ως μέλος μιας οικογένειας ή κοινότητας και έχει νόημα και αξία για το άτομο και την κοινωνία. Είναι δραστηριότητες που πρέπει, αναμένεται ή θέλουν να κάνουν

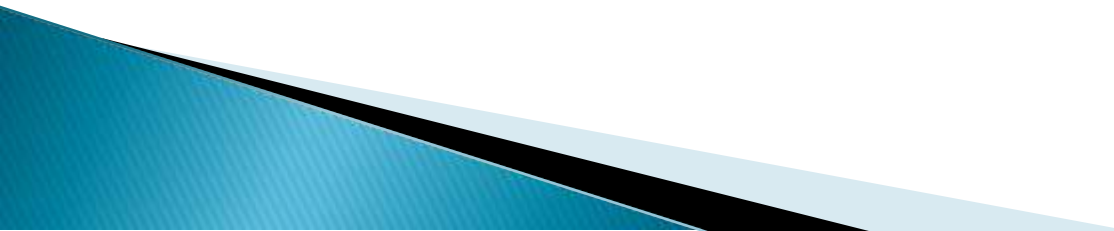
Περιοχές έργου

1. Δραστηριότητες καθημερινής ζωής (διατροφή, ένδυση, υγιεινή, περιποίηση εαυτού, μετακίνηση εντός σπιτιού)
 2. Συνεργές δραστηριότητες (φροντίδα σπιτιού, φροντίδα άλλων, οικονομική διαχείριση, οδήγηση, μετακίνηση στην κοινότητα)
 3. Ξεκούραση και ύπνος
 4. Εκπαίδευση
 5. Εργασία
 6. Παιχνίδι
 7. Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου
 8. Κοινωνικές σχέσεις
-

Στόχοι Εργοθεραπείας

- Διατήρηση της εμπλοκής σε Δ.Κ.Ζ.
 - Διατήρηση - βελτίωση κινητικών, αισθητηριακών, γνωστικών, κοινωνικών δεξιοτήτων
 - Πρόληψη 2^ογενών επιπλοκών και ατυχημάτων
 - Ενεργή συμμετοχή στη κοινότητα
 - Ψυχαγωγία και δημιουργική απασχόληση
 - Επαγγελματική αποκατάσταση
-

Μέσα Εργοθεραπείας

- Ατομικές - Ομαδικές δραστηριότητες
 - Κινητικές (σωματικές) δραστηριότητες
 - Δημιουργικές δραστηριότητες - Τέχνη
 - Παιχνίδι
 - Εκπαίδευση σε στρατηγικές και τεχνικές διαχείρισης
 - Εργονομική διαμόρφωση του χώρου διαβίωσης - εργασίας
 - Εκπαίδευση φροντιστών
 - Επιμόρφωση σε θέματα υγείας
-

Παιδιατρική Εργοθεραπεία

Η παιδιατρική εργοθεραπεία ασχολείται με **παιδιά όλων των ηλικιών** (βρέφη, νήπια και παιδιά) με **αναπτυξιακές και μαθησιακές διαταραχές**, **εγκεφαλική παράλυση**, **αυτισμό**, **νοητική υστέρηση**, **δυσπραξία**, **διάσπαση προσοχής και υπερκινητικότητα**, με σκοπό την ενεργό συμμετοχή τους σε έργα που έχουν νόημα για αυτά.

Οι παιδιατρικοί εργοθεραπευτές συνεργάζονται με τις **οικογένειες**, **τους φροντιστές και τους εκπαιδευτικούς**, **τους άλλους επαγγελματίες υγείας** για να εντοπίσουν και να καλύψουν τις ανάγκες των παιδιών που βιώνουν καθυστερήσεις ή διαταραχές στην ανάπτυξη.

Για τα παιδιά, **τα έργα** περιλαμβάνουν δραστηριότητες που τους δίνουν τη δυνατότητα:

- να μάθουν και να αναπτύξουν δεξιότητες ζωής (π.χ. προσχολικές και σχολικές δραστηριότητες),
- να είναι δημιουργικά και να διασκεδάζουν (π.χ. παιχνίδι),
- να έχουν ευημερία (π.χ. αυτοφροντίδα και κοινωνικές σχέσεις)

ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ

Ο όρος «Διαταραχή του Αυτιστικού Φάσματος» (ΔΑΦ) χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα νευρο-αναπτυξιακών διαταραχών με κοινά χαρακτηριστικά, όπως τα ελλείμματα σε κοινωνικές-επικοινωνιακές δεξιότητες, τα περιορισμένα ενδιαφέροντα, καθώς και τα επαναληπτικά πρότυπα συμπεριφοράς

Σύμφωνα με το DSM-V

- (I) «Επίμονα ελλείμματα στην κοινωνική επικοινωνία και την κοινωνική αλληλεπίδραση σε πληθώρα πλαισίων»
(δυσκολίες στην αλληλεπίδραση, δυσκολίες στην μετάδοση ενδιαφερόντων και συναισθημάτων, απουσία βλεμματικής επαφής, απουσία εκφράσεων, δυσκολία να κάνουν φίλους και να εμπλακούν σε φανταστικό παιχνίδι)
- (II) «Περιορισμένες, επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές, ενδιαφέροντα ή δραστηριότητες», (στερεοτυπίες, μη ευελιξία στη σκέψη και ρουτίνες, η επαναληπτικότητα, οι αυτοερεθισμοί, ο φόβος στις αλλαγές και οι σοβαρές αισθητηριακές ιδιαιτερότητας)

ΔΕΠ-Υ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα)

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα είναι μια από τις συχνότερες νευροβιολογικές διαταραχές της παιδικής ηλικίας η οποία συνεχίζεται, κατά ένα σημαντικό ποσοστό, και στην ενήλικη ζωή. Τα χαρακτηριστικά (πυρηνικά) συμπτώματα της ΔΕΠΥ είναι η **διάσπαση προσοχής**, η **παρορμητικότητα** και η **υπερκινητικότητα**, ενώ σε πολλές περιπτώσεις η ίδια η ΔΕΠΥ προκαλεί προβλήματα στη συμπεριφορά, στην κοινωνική προσαρμογή ή στη σχολική απόδοση. Η ΔΕΠ-Υ επηρεάζει την απόδοση του παιδιού σε όλους τους τομείς έργου και προκαλεί σοβαρές και επίμονες δυσκολίες τόσο στο ίδιο το παιδί όσο και στο οικογενειακό και στο ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον.

Διακόπτει
τους άλλους,
δυσκολεύεται
να περιμένει
τη σειρά του,
απαντά πριν
ολοκληρωθούν
οι ερωτήσεις

Απροθυμία
να εμπλακεί
σε σχολικές
εργασίες

Χάνει
αντικείμενα
και ξεχνά
καθημερινές
υποχρεώσεις

Κύρια συμπτώματα

Δυσκολεύε-
ται να
ακολουθήσει
οδηγίες

Συνηθίζει
να μιλά
ακατάπαυ-
στα

Συχνά κάνει
λάθη
απροσεξίας
στις σχολικές
του εργασίες

Στις
καθιστικές
δραστηριότη-
τες κινεί
νευρικά χέρια
και πόδια

Βρίσκεται σε
μία αδιάκοπη
κίνηση (τρέχει,
σκαρφαλώνει,
στριφογυρίζει)

ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ

Πράξη

Η ικανότητα του εγκεφάλου να σχεδιάζει, να οργανώνει και να εκτελεί μια σειρά μη οικείων δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με την Βρετανική Εταιρεία Αναπτυξιακής Δυσπραξίας πρόκειται για μία αναπτυξιακή διαταραχή και ορίζεται ως έλλειμμα ή ανωριμότητα στην κίνηση. Η δυσπραξία επηρεάζει τον προγραμματισμό όσων κάνουμε και τον τρόπο με τον οποίο αυτά ολοκληρώνονται, ενώ μπορεί να σχετίζεται και με προβλήματα στη γλώσσα, την αντίληψη και την σκέψη.

Ένα παιδί μπορεί να έχει δυσκολία στο:

- να σχεδιάσει μια φυσική δραστηριότητα
- να έχει αμφιβολίες στο να την αρχίσει
- να ξεχνά τι ακολουθεί μετά σε μια αλληλουχία κινήσεων μέσα σε μία συγκεκριμένη δράση
- να χρησιμοποιήσει κινητικές δεξιότητες σε διαφορετικό πλαίσιο από αυτό που έχει μάθει

Κύρια συμπτώματα

Αισθητηριακός και κινητικός ερεθισμός (αντιδράσεις φυγής σε έντονους θορύβους, σε μάλλινα ρούχα)

Διάσπαση προσοχής (σταματά δραστηριότητα πριν ολοκληρωθεί)

Δεν καταφέρνει τα στάδια του μπουσουλήματος

Διαταραχές στο λόγο

Σύγχυση και εκρηκτική συμπεριφορά

Δυσκολία να μάθει ποδήλατο

Τάση για απομόνωση, ειδικά όταν απορρίπτεται από τα άλλα παιδιά

Φτωχή κινητικότητα (δυσκολία σε μολύβι και ψαλίδι)

Κακή διαχείριση θέσης σώματος, προσκρούει σε αντικείμενα, πέφτει

Ατυχήματα στο τραπέζι κατά το φαγητό (λερώνεται, ρίχνει το ποτήρι)

Δεν του αρέσουν παιχνίδια με κατασκευές (τουβλάκια, παζλ)

ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Σύμφωνα με την `Αμερικανική Ένωση για τη Νοητική Υστέρηση` (DSM IV):

«νοητική υστέρηση είναι η αναπηρία η οποία χαρακτηρίζεται από σημαντικούς περιορισμούς τόσο στη νοητική λειτουργία όσο και στην προσαρμοστική συμπεριφορά του ατόμου, όπως αυτό φαίνεται στις αντιληπτικές, κοινωνικές και πρακτικές προσαρμοστικές δεξιότητές του. Αυτή η αναπηρία έχει προκληθεί πριν την ηλικία των 18 ετών».

□ Αναπηρία: προβλήματα και ελλείψεις που αντιμετωπίζει το άτομο στην κοινωνία

- Συνήθως μετράται με σταθμισμένα τεστ νοημοσύνης, και αποδίδεται με έναν αριθμό ο οποίος αντιπροσωπεύει τα αποτελέσματα από τις σειρές των τεστ τα οποία αξιολογούν διαφορετικές νοητικές ικανότητες.
- Ένα από τα πλέον έγκυρα και αξιόπιστα τεστ για την αξιολόγηση της νοημοσύνης των παιδιών και εφήβων σχολικής ηλικίας που χρησιμοποιείται ευρύτατα στη χώρα είναι το τεστ νοημοσύνης WISC-III . Το τεστ αυτό καλύπτει παιδιά από ηλικίας 6 ετών ως 16 ετών και 11 μηνών.

ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ

Η εγκεφαλική παράλυση αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κινητικής αναπηρίας που συχνά συνυπάρχει με άλλες διαταραχές αισθητηριακές ή γνωστικές όπως νοητική ανεπάρκεια, προβλήματα λόγου και επικοινωνίας, αισθητηριακά προβλήματα, δυσλειτουργίες στην αντίληψη κ.λπ.

Έτσι:

ο συνδυασμός τους επιφέρει σοβαρούς περιορισμούς στην αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και τη μάθηση του ατόμου.

□ Το μεγαλύτερο μέρος των αναπτυξιακών δυσλειτουργιών που οδηγούν σε εγκεφαλική παράλυση εμφανίζονται κατά το στάδιο της ανάπτυξης του εγκεφάλου κατά την εμβρυακή ή βρεφική ηλικία.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ο Σακκάς Β (2002) όρισε ως **Μαθησιακές Δυσκολίες** τα κάθε είδους προβλήματα που οδηγούν **στη σχολική υποεπίδοση ή αποτυχία** σε παιδιά που

- έχουν κανονική φοίτηση,
 - παρακολουθούν το πρόγραμμα της τάξης τους,
- δεν κατατάσσονται στα “άτομα με ειδικές ανάγκες”
- δεν παρουσιάζουν συγκεκριμένα και σοβαρά νοητικά, ψυχολογικά ή σωματικά προβλήματα.

Δυσκολίες στη Σχολική Επίδοση

άτυπες
μαθησιακές
δυσκολίες
(χαμηλό
νοητικό
δυναμικό)

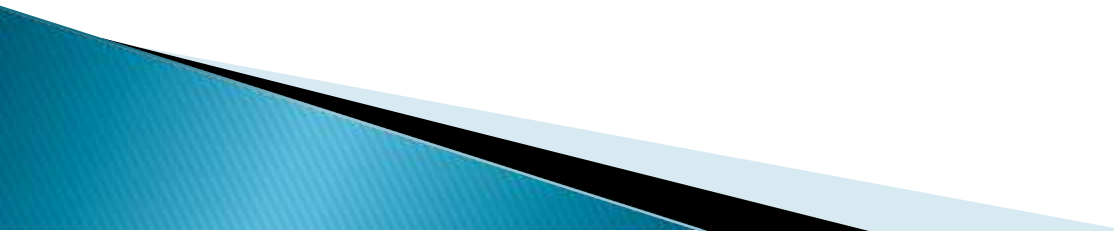
ειδικές
εκπαιδευτικές
ανάγκες
(ΔΕΠ-Υ, αυτισμός
δυσπραξία
συναισθηματικές
και ψυχιατρικές
δυσκολίες)

άτομα με
ειδικές
μαθησιακές
δυσκολίες
(δυσγραφία,
δυσλεξία,
δυσαριθμία)

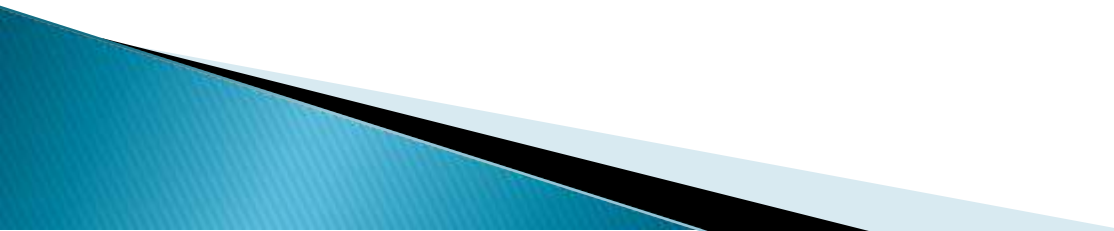
Πότε ένα παιδί χρήζει Εργοθεραπευτικής Αξιολόγησης

Ο *Αμερικάνικος Σύλλογος Εργοθεραπείας* αναφέρει ότι οι γονείς πρέπει να επισκεφθούν έναν εργοθεραπευτή για αξιολόγηση αν το παιδί παρουσιάζει συστηματικά 3 ή περισσότερες από τις δυσκολίες που παρουσιάζονται παρακάτω:

- ✓ Δυσκολεύεται να υπολογίσει τη θέση του σώματός του στο χώρο (χτυπάει εύκολα).
- ✓ «Τρακάρει» πάνω σε άλλους ή σε έπιπλα.
- ✓ Κινείται συνεχώς, δεν μπορεί να μείνει ήρεμο ούτε για λίγο.
- ✓ Δεν του αρέσει να χοροπηδά, να κάνει κούνια και γενικά να χρησιμοποιεί τον εξοπλισμό της παιδικής χαράς.
- ✓ Δεν του αρέσουν οι αγκαλιές, τα φιλιά.

- ✓ Είναι αδέξιο σε δραστηριότητες αδρής κίνησης, δηλαδή σκοντάφτει σε εμπόδια, δεν έχει καλή ισορροπία, πέφτει συχνά.
 - ✓ Χάνεται εύκολα σε χώρους που δεν γνωρίζει καλά.
 - ✓ Υπάρχει εμφανής καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου και της ομιλίας του ή η ομιλία του είναι δυσνόητη και δεν αρθρώνει σωστά.
 - ✓ Δυσκολεύεται να κατανοήσει την δομή και το νόημα ενός παιχνιδιού.
 - ✓ Δεν μπορεί να συγκεντρωθεί ή συγκεντρώνεται τόσο σε μία δραστηριότητα που δεν μπορεί να μεταβεί σε άλλη.
 - ✓ Δυσκολεύεται να ακολουθήσει προφορικές οδηγίες.
 - ✓ Παρουσιάζει άγνοια κινδύνου και βρίσκεται συχνά σε καταστάσεις επικίνδυνες χωρίς να υπολογίζει την ασφάλειά του ή την ασφάλεια των άλλων.
-

- ✓ Δείχνει να μην ακούει όταν του μιλούν.
 - ✓ Σπάει συχνά τα παιχνίδια του.
 - ✓ Είναι παθητικό, αποτραβηγμένο.
 - ✓ Δεν εξερευνά το περιβάλλον.
 - ✓ Δεν έχει φίλους της ίδιας ηλικίας και προτιμά να παίζει με μικρότερα ή με μεγαλύτερα παιδιά.
 - ✓ Δεν μιμείται.
 - ✓ Δεν παίζει με τα παιχνίδια της ηλικίας του.
 - ✓ Χρειάζεται περισσότερη εξάσκηση από άλλα παιδιά για να μάθει καινούρια πράγματα.
-

- ✓ Έχει ελαττωμένη αυτοπεποίθηση.
 - ✓ Έχει φτωχό έλεγχο στις λεπτές κινήσεις, δυσκολεύεται να ζωγραφίσει μέσα σε πλαίσιο, να κάνει ruzzle, να κόψει με ψαλίδι, δε μπορεί να χειριστεί μικρά αντικείμενα.
 - ✓ Δυσκολεύεται να πιάσει σωστά το μολύβι.
 - ✓ Αντιστρέφει γράμματα και αριθμούς, δεν αφήνει διαστήματα μεταξύ των γραμμών και των λέξεων που γράφει, δυσκολεύεται να διακρίνει και να αναπαράγει γράμματα.
 - ✓ Γράφει με υπερβολική πίεση στο χαρτί ή πολύ απαλά και ο γραφικός του χαρακτήρας είναι κακός.
 - ✓ Έχει ελαττωμένο μυϊκό τόνο (μοιάζει αδύναμο, έχει μικρή αντοχή).
-

- ✓ Κουράζεται εύκολα.
- ✓ Έχει κακή στάση σώματος είτε στην καρέκλα είτε όταν κάθεται σε μη στηριζόμενη θέση όπως π.χ. οκλαδόν.
- ✓ Δυσκολεύεται να αυτοεξυπηρετηθεί, δηλαδή να είναι ανεξάρτητο ώστε να φάει μόνο του, να βάλει τα ρούχα του ή τα παπούτσια του, να δέσει τα κορδόνια του, να πάει στην τουαλέτα, να πλύνει τα δόντια του, να κάνει μπάνιο, να χτενιστεί, να κόψει νύχια κ.ά.
- ✓ Έχει δυσκολίες στον ύπνο.
- ✓ Είναι πολύ ευαίσθητο σε οσμές, γεύσεις, θορύβους ή αγγίγματα.
- ✓ Έχει δυσκολίες στο φαγητό, λερώνεται υπερβολικά ή τρώει μόνο συγκεκριμένες τροφές/υφές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ American Occupational Therapy Association. (2014). Occupational therapy practice framework: Domain & process (3rd ed.). *American Journal of Occupational Therapy*, 68 (Suppl. 1), S1-S48. [http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.682006\(www.aota.org\)](http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.682006(www.aota.org))
- ▶ American Occupational Therapy Association. (2014). What is the role of occupational therapy in early intervention?. https://www.aota.org/~//media/Corporate/Files/Practice/Children/Browse/EI/Role-of-OT_1/Early-Intervention-FAQ.pdf
- ▶ Raun K.R., Kliim-Due M., Rasmussen B., Bilde P. E., Petersen K.C., Jensen C., Boettcher L. Γνώσεις για την εγκεφαλική παράλυση. In: Peker,R.(συντ.): ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Για Γονείς και Δασκάλους
- ▶ The Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process, 2nd edition (Framework-II). American Occupational Therapy Association (AOTA).2013
- ▶ Γεωργούλα Α., Ζέζα Μ., Κατσούλης Φ., 2015, Η Διαφοροποίηση της διδασκαλίας για μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες, Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- ▶ Καμπούρογλου Α., Μοροζίνη Μ., 2009, Η εργοθεραπευτική παρέμβαση στις δυσκολίες παιχνιδιού των παιδιών με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής/υπερκινητικότητα (δett-υ). 2009, (39):92-99.
- ▶ Σακκάς Β., 2002, Μαθησιακές Δυσκολίες και Οικογένεια, εκδ. Ατραπός, Αθήνα
- ▶ Σημειώσεις Σεμιναρίου «Εκπαίδευση-Εποπτεία εργοθεραπευτών 2016-2017», Αθήνα, 2017.

